

Sygn. akt I Ca 202/23

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 maja 2023 roku

Sąd Okręgowy w Sieradzu Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: sędzia Joanna Składowska

Protokolant : Iwona Bartel

po rozpoznaniu na rozprawie

sprawy z powództwa (...) Niestandaryzowanego Sekurytyzacyjnego Funduszu Inwestycyjnego Zamkniętego z siedzibą w G.

przeciwko R. K.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Rejonowego w Zduńskiej Woli

z dnia 9 lutego 2023 r., sygnatura akt I C 10/23

1. oddała apelację;
2. zasądza od R. K. na rzecz (...) Niestandaryzowanego Sekurytyzacyjnego Funduszu Inwestycyjnego Zamkniętego z siedzibą w G. 450 (czteryście pięćdziesiąt) złotych z tytułu zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 1 czerwca 2023 r. do dnia zapłaty;
3. przyznaje adwokat A. K. zwrot kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej pozwanemu z urzędu w postępowaniu apelacyjnym w kwocie 553,50 (pięćset pięćdziesiąt trzy 50/100) złotych brutto, którą nakazuje wypłacić ze Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Zduńskiej Woli.

Sygn. akt I Ca 202/23

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z 9 lutego 2023 r., wydanym w sprawie sygn. akt I C 10/23 upr, Sąd Rejonowy w Zduńskiej Woli w pkt 1. zasądził od R. K. na rzecz (...) Niestandaryzowanego Sekurytyzacyjnego Funduszu Inwestycyjnego Zamkniętego w G. kwoty:

- a. 4 874,03 złotych z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od 27 grudnia 2022 r. do dnia zapłaty;
- b. 1 317 złotych z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty z tytułu zwrotu kosztów procesu,

przyznając w pkt 2 na rzecz adwokat A. K. ze Skarbu Państwa -Sądu Rejonowego w Zduńskiej Woli kwotę 738 złotych brutto z tytułu zwrotu kosztów pomocy prawnej udzielonej pozwanemu z urzędu.

Od wskazanego wyroku apelację wniósł pozwany, zaskarżając orzeczenie w całości i zarzucając:

1. naruszenie przepisów postępowania, które miało istotny wpływ na treść wyroku tj.:

a) art. 327¹ § 1 pkt 1 k.p.c., poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i zaniechanie uzasadnienia w zakresie zarzutu strony pozwanej dot. braku dowodu skutecznego doręczenia pozwanemu przez pożyczkodawcę oświadczenia o wypowiedzeniu umowy;

b) art. 379 pkt 5 k.p.c., poprzez pozbawienie pozwanego możliwości obrony swych praw wskutek oddalenia przez Sąd wniosku strony pozwanej dot. odroczenia rozprawy celem złożenia pisma przygotowawczego, co uniemożliwiło stronie pozwanej ustosunkowanie się do pisma procesowego powoda z dnia 20 stycznia 2023 r., które zostało doręczone pełnomocnikowi pozwanego w trakcie trwania rozprawy w dniu 9 lutego 2023 r.;

c) art. 233 § 2 k.p.c. w zw. z art. 245 k.p.c., poprzez wybiórczą oraz dowolną a nie swobodną ocenę dowodu z dokumentu w postaci trzeciego, ostatecznego wezwania do zapłaty z dnia 9 sierpnia 2019 r., zawierającego oświadczenie o wypowiedzeniu umowy, wyrażającą się w pominięciu faktu braku przedstawienia dowodu doręczenia ww. pisma pozwanemu, co doprowadziło do błędnego ustalenia, iż:

- ww. pismo pozostaje skuteczne z uwagi na spełnienie wszystkich umownych warunków wypowiedzenia, w szczególności z uwagi na prawidłowo wskazany termin wypowiedzenia,
- termin wymagalności roszczenia przypada na dzień 18 września 2019 r.;

d) art. 227 k.p.c. w zw. z art. 205¹² § 2 k.p.c. w zw. z art. 235² § 1 pkt 2 i 5 k.p.c. w zw.

z art. 245 k.p.c. w zw. art. 248 k.p.c. poprzez nieuwzględnienie wniosku strony pozwanej o zwrócenie się przez Sąd do (...) Zespołu (...)

o Niepełnosprawności (ul. (...), (...)-(...) Z.) o przesłanie odpisu aktualnego oraz obowiązującego na styczeń 2019 r. orzeczenia o stopniu niepełnosprawności R. K. (PESEL: (...)) oraz dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu zw/w orzeczenia mimo braku konkretnych danych o stanie zdrowia pozwanego, co uniemożliwiało skuteczne rozważenie ważności umowy pożyczki w rozumieniu art. 82 k.c. oraz zastosowania w niniejszej sprawie art. 5 k.c.;

e) art. 102 k.p.c., poprzez jego niezastosowanie i przyjęcie, iż w niniejszej sprawie powinny mieć zastosowanie ogólne zasady orzekania o kosztach postępowania oraz nie zachodzi wypadek szczególnie uzasadniający odstępianie od obciążenia pozwanego kosztami postępowania, podczas gdy pozwany pozostaje w trudnej sytuacji zdrowotnej i finansowej, a brak regulowania przez pozwanego zobowiązania wynika z wielu czynników, za które pozwanemu nie można przypisać winy;

f) art. 98 k.p.c., poprzez jego niewłaściwe zastosowanie, przy jednoczesnym braku zastosowania art. 102 k.p.c. w sytuacji istnienia przesłanek do odstąpienia od obciążania pozwanego kosztami postępowania;

2. naruszenie prawa materialnego, tj. art. 61 § 1 k.c. poprzez błędną wykładnię

i bezpodstawne niezastosowanie w zakresie dokumentu w postaci trzeciego, ostatecznego wezwania do zapłaty z dnia 9 sierpnia 2019 r. zawierającego oświadczenie

o wypowiedzeniu umowy i uznanie, iż ww. pismo pozostaje skuteczne z uwagi na spełnienie wszystkich umownych warunków wypowiedzenia, w szczególności z uwagi na prawidłowo wskazany termin wypowiedzenia, mimo, iż w przedmiotowej sprawie strona powodowa nie przedstawiła dowodu skutecznego doręczenia przez pożyczkodawcę oświadczenia

o wypowiedzeniu umowy.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja nie zasługiwała na uwzględnienie.

W judykaturze przyjmuje się, że ocena, czy doszło do pozbawienia strony możliwości obrony jej praw, powinna być dokonywana przez pryzmat konkretnych okoliczności sprawy.

Przesłanka przewidziana w art. 379 pkt 5 k.p.c. zachodzi wtedy, gdy na skutek naruszenia przepisów przez sąd, strona nie brała udziału w postępowaniu sądowym lub w istotnej jego części albo też w sytuacji pozbawienia jej możliwości podejmowania czynności procesowych, zmierzających do ochrony jej sfery prawnej.

Pozwany i jego pełnomocnik byli obecni na rozprawie poprzedzającej wydanie wyroku w dniu 9 lutego 2023 r. Przewodniczący składu doręczył pełnomocnikowi pozwanego odpis pisma powoda z 1 lutego 2023 r. i zarządził przerwę celem zapoznania się z jego treścią. Pozwany został wysłuchany informacyjnie i przesłuchany w charakterze strony i miał sposobność wypowiedzieć się w każdej kwestii dotyczącej okoliczności zawarcia umowy oraz następnie jej realizacji. Skarżący nie wskazuje jaki przepis prawa nakazywałby odroczenie rozprawy. Z tej przyczyny brak jest podstaw do uznania, że nieuwzględnienie wniosku w tym zakresie skutkowało nieważnością postępowania.

W orzecznictwie przyjmuje się, że naruszenie przez sąd drugiej instancji zasad sporządzania uzasadnienia orzeczenia (aktualnie uregulowanych w art. 327¹ k.p.c.) jedynie wyjątkowo może stanowić usprawiedliwioną podstawę odwoławczą, co ma miejsce, gdy wskutek uchybienia wymaganiom stawianym uzasadnieniu zaskarżone orzeczenie nie poddaje się kontroli instancyjnej (zob. np. wyroki SN: z 29 września 2022 r., (...) 147/22, z 7 października 2005 r., IV CK 122/05; z 28 listopada 2007 r., V CSK 288/07; z 21 lutego 2008 r., III CSK 264/07, OSNC-ZD 2008, nr D, poz. 118; z 2 czerwca 2011 r., I CSK 581/10; z 24 września 2020 r., IV CSK 32/19; postanowienia SN z 11 marca 2020 r., I CSK 585/18; z 29 października 2020 r., V CSK 246/20). Taka sytuacja nie miała w sprawie przedmiotowej miejsca.

Jeśli chodzi o zarzuty w zakresie błędnej oceny materiału dowodowego co do faktów dotyczących wypowiedzenia umowy należało zauważyć, że powód przedstawił dowód nadania wypowiedzenia w dniu 9 sierpnia 2019 r. na adres pozwanego wynikający z umowy za pośrednictwem operatora pocztowego. Adres ten pozostaje aktualny do chwili obecnej.

Z art. 61 § 1 k.c. wynika zaś, że oświadczenie woli, które ma być złożone innej osobie, jest złożone z chwilą, w której mogła się zapoznać z jego treścią. Wystarczająca jest więc sama możliwość zapoznania się. Taką możliwość daje wysłanie pisma zawierającego oświadczenie woli przesyłką poleconą. Wprawdzie dowód nadania listu poleconego nie jest dowodem doręczenia go adresatowi, lecz dowodem prima facie, który stwarza domniemanie doręczenia. Adresat oświadczenia może to domniemanie obalić, wykazując, że nie miał możliwości zapoznania się z treścią oświadczenia. W braku dowodów przeciwnych dowód nadania przesyłki rejestrowanej może być zatem środkiem do wykazania, że przesyłka została doręczona. Pozwany przyznał zaś, że otrzymywał wezwania do zapłaty i inne pisma. W tych warunkach należy uznać ustalenia Sąd pierwszej instancji za prawidłowe.

Co do terminu wypowiedzenia, należy w ślad za Sądem Rejonowym zauważyć, że choć w treści wypowiedzenia datowanego na 9 sierpnia 2019 r., wskazany został 14 dniowy termin wypowiedzenia, podczas gdy z § 9 pkt 11 umowy pożyczki wynika termin 30 dni, to jednak jako termin wymagalności roszczenia powód wskazał dzień 18 września 2019 r., czyli faktycznie zachował termin 30 dniowy. Z umowy pożyczki nie wynika zaś aby w wypowiedzeniu musiał być w ogóle wskazany termin wypowiedzenia, wynikał on z treści umowy. Wymogu takiego nie wprowadzają również przepisy prawa.

Nie jest także zasadny zarzut naruszenia przepisów regulujących postępowanie dowodowe poprzez nieuwzględnienie wniosku strony pozwanej o zwrócenie się do (...) Zespołu (...) o Niepełnosprawności o przesłanie odpisu aktualnego oraz obowiązującego na styczeń 2019 r. orzeczenia o stopniu niepełnosprawności R. K.. Zgodnie bowiem z art. 227 k.p.c., przedmiotem dowodu są fakty mające dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie. Stan niepełnosprawności powoda jest co do zasady irrelevantny z punktu widzenia istnienia jego zobowiązania z tytułu pożyczki. Aby mówić

o nieważności umowy w rozumieniu art. 82 k.c., strona musi znajdować się w chwili jej zawarcia w stanie wyłączającym świadome albo swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli. Pozwany na taką okoliczność się nie powoływał, w szczególności wykluczył występowanie u siebie zaburzeń psychicznych.

Zła sytuacja materialna i zdrowotna pozwanego nie jest efektem działań powoda, czy jego poprzednika prawnego. Nie są to podmioty, na których ciążyą względem pozwanego jakiejkolwiek obowiązki o charakterze alimentacyjnym czy opiekuńczym. Umowa pożyczki została zawarta na skutek wniosku pozwanego. Pozwanemu została wypłacona kwota pożyczki. Nie sposób zatem przyjmować, że domaganie się przez pozwanego jej zwrotu narusza zasady współzycia społecznego, co uzasadniałoby oddalenie powództwa na zasadzie art. 5 k.c.

I na zakończenie, co do zarzutu naruszenia art. 102 k.p.c., podnieść trzeba, że w orzecznictwie sądowym i piśmiennictwie utrwalila się wykładnia, zgodnie z którą zastosowanie przez sąd tego przepisu powinno być oceniane z uwzględnieniem zasad współzycia społecznego, w całości kształcie okoliczności, które uzasadniają odstępstwo od podstawowych zasad decydujących o rozstrzygnięciu w przedmiocie kosztów procesu. Co ważne, ocena sądu, czy zachodzi wypadek szczególnie uzasadniony, o którym mowa w art. 102 k.p.c., ma charakter dyskrecjonalny, oparty na swobodnym uznaniu, kształtowanym własnym przekonaniem w kontekście okoliczności rozpoznawanej sprawy, w związku z czym w zasadzie nie podlega kontroli instancyjnej i może być podważona tylko wtedy, gdy jest rażąco niesprawiedliwa (por. postanowienia SN: z dnia 26 stycznia 2012 r., III CZ 10/12, z dnia 23 maja 2012 r., III CZ 25/12, z dnia 20 kwietnia 2012 r., III CZ 17/12, z dnia 27 kwietnia 2012 r., V CZ 2/12). Niewątpliwie ogranicza to zakres rozpoznania zażalenia na postanowienie o kosztach procesu i w konsekwencji „uszczupla” możliwość modyfikowania orzeczenia opartego na art. 102 k.p.c., a sąd meriti uzyskuje dużą autonomię w kształtowaniu tego rozstrzygnięcia.

Sama sytuacja ekonomiczna strony przegrywającej, nawet tak niekorzystna, że strona bez uszczerbku dla utrzymania własnego i członków rodziny nie byłaby w stanie ponieść kosztów, nie stanowi podstawy zwolnienia od obowiązku zwrotu kosztów przeciwnikowi, chyba że na rzecz tej strony przemawiają dalsze szczególne okoliczności, które same mogłyby być niewystarczające, lecz łącznie z trudną sytuacją ekonomiczną wyczerpują znamiona wypadku szczególnie uzasadnionego (J. Bodio, J. Domendecki, A. Jakubecki, O. Marcewicz, P. Telenga, M.P. Wójcik: Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz, Oficyna, 2008, wyd. III, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 sierpnia 2010 r., II PZ 21/10, LEX nr 661507). Z treści art. 108 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych wynika bowiem, że zwolnienie od kosztów sądowych, oparte na ustaleniu, iż strona nie może ich pokryć bez uszczerbku dla utrzymania koniecznego, nie uchyla odpowiedzialności za wynik sporu w stosunku do przeciwnika procesowego, co oznacza, że przyczyny usprawiedliwiające ubieganie się przez stronę o zwolnienie od kosztów sądowych nie wystarczą, by wyłączyć działanie ustanowionej w art. 98 § 1 k.p.c. reguły, że ten kto przegrał spór zwraca koszty procesu temu, czyje racje zostały uznane za słuszne (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 stycznia 2007 r., V CSK 292/06, niepubl. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 grudnia 2007 r., I CZ 110/07 niepubl., postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 lutego 2010 r., I CZ 112/09, LEX nr 564753).

W oparciu o poczynione powyżej rozważania stwierdzić należy, że w niniejszej sprawie nie ma powodów do zakwestionowania decyzji Sądu Rejonowego o niezastosowaniu art. 102 k.p.c.

Z tych wszystkich względów Sąd Okręgowy - na zasadzie art. 385 k.p.c. - oddalił apelację jako bezzasadną.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. W skład zasądzonych od pozwanego na rzecz powoda kosztów weszła opłata za czynności pełnomocnika ustalona w oparciu o § 2 pkt 3 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych - 450 złotych.

O kosztach pełnomocnika pozwanego Sąd orzekł na podstawie § 4 ust. 1 i 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata

z urzędu.